

УДК336.221.14

Жмайлова Ольга Григорівна, канд. екон. наук, доцент,

ДВНЗ «Українська академія банківської справи

Національного банку України», м. Суми

ФІНАНСОВИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА: ФОРМУВАННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ТА АНАЛІЗ

Ринкова економіка України передбачає наявність і подальший розвиток такого виду діяльності як підприємництво. З появою підприємництва змінилась роль капіталу у функціонуванні підприємств, важливою складовою якого є фінансові кошти (або фінансові ресурси). Відомо, що фінансовий капітал підприємства формується і використовується суб'єктами господарювання в будь-якій економічній системі відповідно до стратегічних і тактичних цільових настанов останньої.

За своєю економічною природою фінансовий капітал є капіталом у грошовій формі, який перетворюється в дійсний капітал у процесі свого інвестування [2]. Тому кошти, а також інші види матеріальних і нематеріальних активів, оцінені у вартісній (грошовій) формі, мобілізовані з різних джерел з метою фінансового забезпечення господарської діяльності, розглядаються в умовах сучасного ринкового господарства як фінансовий капітал підприємницьких структур. Основною метою функціонування фінансового капіталу є забезпечення формування доходу для власників підприємств і створення сприятливих умов для поступального розвитку суб'єктів підприємництва в процесі кругообігу капіталу на макро- і мікроекономічному рівні [1]. Серед основних причин, що обумовлюють зростання потреби у фінансовому капіталі є: по-перше, збільшується число новоутворених підприємницьких структур, яким необхідний фінансовий капітал як «стартовий мотор»; по-друге, стабілізується економічне становище на більшості раніше створених підприємств, що передбачає значне збільшення обсягів фінансового капіталу; по-третє, в усіх галузях економіки постійно відбуваються структурні зміни, які пов'язані, з одного боку, з процесами концентрації фінансового капіталу, створення великих ПАТ, корпорацій, концернів, холдингів тощо, а з іншого боку, подрібнення діючих структур з виділенням певної частки фінансового капіталу для кожної з них. По-четверте, кількість фінансово нестійких підприємств зростає, отже буде збільшуватися число банкрутств, а це вплине на ріст потреби у фінансовому капіталі для їхньої санації чи фінансового оздоровлення. Саме теоретичні аспекти цього питання вимагають чіткого підходу до вивчення процесів формування, використання та аналізу фінансового капіталу підприємства.

Теоретично доведено, що за формою утворення фінансовий капітал – це, в основному, грошовий капітал, сформований у процесі розподілу і перерозподілу вартості валового внутрішнього продукту шляхом заощаджень (нагромаджень), які здійснюються домогосподарствами, підприємницькими структурами нефінансового і фінансового секторів економіки, включаючи і держсектор, некомерційними організаціями, які обслуговують домашні господарства. Сюди відносяться нагромадження за рахунок використання частини чистого прибутку, амортизаційних відрахувань, заробітної плати й інших доходів населення, певної частини коштів фондів, призначених на соціальні цілі, прямих і непрямих податків, доходів від зовнішньоекономічної діяльності. Протягом розвитку ринкової системи господарювання збільшується частка надходжень з інших економічних систем у вигляді інвестицій, позик і кредитів, тощо. Серед джерел формування фінансового капіталу підприємства є: власні (внутрішні та зовнішні) та позикові.

Основним потужним власним внутрішнім джерелом формування фінансового капіталу виступають прибуток, амортизаційні відрахування, виручка від реалізації основних засобів. Особливість прибутку як джерела утворення фінансового капіталу полягає в тому, що навіть якщо його не використовують для цих цілей на конкретному підприємстві, то розподіляючи і перерозподіляючи в масштабах економічної системи держави, він спрямовується на утворення і нагромадження капіталу інших суб'єктів підприємництва. В усіх випадках прибуток, як джерело коштів, забезпечує збільшення фінансового капіталу, його розширене відтворення. Величина амортизаційних відрахувань залежить від обсягу основних фондів, норм і методів амортизації, встановлених у законодавчому порядку. У ринковій економіці підприємницькі структури самостійно розпоряджаються своїми амортизаційними відрахуваннями, визначаючи напрямки і цілі їх витрати. пайові внески; кошти бюджетів, позабюджетних і цільових фондів; кошти асоціацій, концернів, холдингів, що надаються на безоплатній основі. У ринковій економіці

найбільше значення мають джерела коштів, які мобілізуються за рахунок можливостей фінансового ринку, оскільки основна маса вільних грошових капіталів концентрується на фінансовому ринку і через цей ринок перерозподіляється між окремими суб'єктами господарювання.

Позиковим джерелом формування фінансового капіталу, тобто за допомогою якого підприємство здатне само фінансувати розширення виробничих потужностей, залучати інтелектуальний та інвестиційний капітал виступають банківські кредити, випуск облігацій, займи і кредити небанківських установ, позики і кредити держави, довгострокові податкові пільги і кредити, фінансовий лізинг. У ринковій системі господарювання всі корпорації фінансового і нефінансового секторів економіки здійснюють фінансування своєї господарської діяльності, насамперед, за рахунок випуску різних облігацій (на відміну від ситуації в економіці України, де можливість безперервно здійснювати господарську діяльність підприємницької структури одержують завдяки кредиту). Чим розвиненіші кредитні відносини, тим ефективніше працюють економічні суб'єкти країни. Однак, в умовах трансформаційної економіки довгострокове банківське кредитування здійснюється в обмеженому обсязі у зв'язку з низькою кредитоспроможністю реального сектору економіки та високим ризиком залучення банками внесків і депозитів фізичних і юридичних осіб.

Процес використання фінансового капіталу залежить від стадії життєвого циклу підприємства. Підтвердженням цьому є аналіз господарської діяльності підприємств різних галузей, форм власності і господарювання, який показує, що на початковому етапі 75% фінансового капіталу використовується для формування необоротних активів, 15% для утворення оборотних активів і 10% направляються у фонд оплати праці. Друга фаза – стійкий розвиток діяльності – структура фінансового капіталу складається зі співвідношення вкладення засобів у необоротні і матеріальні оборотні активи, цінні папери і фонд оплати праці. Наближені дані такого співвідношення становлять 15, 60,15 і 10%, відповідно [2].

Таким чином, підсумовуючи вищесказане відмітимо, що формування і використання фінансового капіталу взаємопов'язані між собою і вони мають свою особливість в кожному підприємстві в залежності від його потреб та можливостей. Зважаючи на те, що в ринкових умовах господарювання кожне підприємство самостійно обирає джерела формування та напрями використання фінансового капіталу, необхідною вимогою, яку треба врахувати при його формуванні є мінімізація вартості залучення капіталу, зростання ринкової вартості самого підприємства та збільшення курсу його акцій на фондовому ринку.

Література

1. Швиданенко Г.О., Шевчук Н.В. Управління капіталом підприємства [Текст]: Навчальний посібник / Уклад. Г.О. Швиданенко, Н.В. Шевчук – К: КНЕУ, 2007. – 440с.
 2. Управління ресурсами підприємства [Текст]: Навчальний посібник / Під ред. к.е.н. Ю.М.Воробйова, д.е.н. Б.І. Холода. – К.: ЦНЛ, 2004. – 288с
 3. Ляшенко Г.П. Управління капіталом підприємства [Текст]: Навчальний посібник / Г.П.Ляшенко Державна податкова адміністрація України; академія державної податкової служби України. – Ірпінь: Академія ДПС України, 2001. – 346с.
- Власні зовнішні джерела формування фінансового капіталу це: акції; установчі й

Жмайлова, О.Г. Фінансовий капітал підприємства: формування, використання та аналіз [Текст] / О.Г. Жмайлова // Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно - інвестиційних процесів в Україні : зб. матер. II Міжнародної науково-практичної конференції. – Вінниця: ВНТУ, 2013. – С. – 254-257.